

Barnefattigdom og kvalifiseringsprogrammet.

Saksbehandler: Trine Rokkones Endresen

Saksnr.: 17/03276-10

Behandlingsrekkefølge

Møtedato

Hovedutvalg for helse og sosial

Rådmannens innstilling:

Hovedutvalg for helse og sosial tar saken til orientering.

Ås, 16.09.2018

Trine Christensen
Rådmann

Marit Leinhardt
Helse og sosialsjef

Avgjørelsesmyndighet:

Hovedutvalg for helse og sosial

Behandlingsrekkefølge:

Hovedutvalg for helse og sosial

Vedlegg:

Ingen

Øvrige relevante dokumenter som ligger i saken:

Ingen

Saksbehandler sender vedtaket til:

Nav-leder i Ås

Ås kommune

Saksutredning:

Sammendrag:

I forbindelse med behandlingen av K-sak 9/18 vedtok kommunestyret i et av kulepunktene at det skulle gå en sak til HHS vedrørende barnefattigdom og kvalifiseringsprogrammet ved Nav Ås. Derav denne sak.

Fakta og vurderinger i saken:

Kvalifiseringsprogrammet

Rådmannen vil her gi en redegjørelse for hvordan kommunen ved NAV Ås jobber med kvalifiseringsprogrammet med tanke på barnefattigdom, samt det egne prosjektet vedrørende barnefattigdom i Ås kommune.

Kvalifiseringsprogrammet er et tilbud om tett oppfølging, veiledning og arbeidstrening for at brukeren skal få den bistanden han/hun trenger ut ifra sine behov og forutsetninger, for å komme i arbeid eller aktivitet.

Det tilbys tett individuell oppfølging og veiledning, noe som kan være essensielt for å få brukere som har vært ute av arbeidslivet i lengre tid tilbake i varig jobb.

Programmet kan også inneholde aktiviteter som støtter opp under og forbereder brukeren på overgangen til arbeidslivet, som eksempelvis råd og veiledning om økonomi og bolig, og eventuelt sette av tid til nødvendig helsehjelp.

I et barnefattigdomsperspektiv er det viktig å sette inn tiltak for at foreldrene på sikt skal bli selvhjulpne. Barnefamilier uten yrkestilknytning er de barnefamiliene som opplever den aller største inntektsulikheten. I Norge har denne ulikheten mellom de som har lite og de som har mye, økt siden 1990 (Epland og Kirkeberg 2016).

Å være i arbeid er det som beskytter best mot fattigdom. Det vil derfor være naturlig å se Kvalifiseringsprogrammet som et virkemiddel i arbeidet mot barnefattigdom, ved en skånsom måte å få foreldre ut i jobb.

NAV Ås erfarer at Ås kommune har en relativt høy andel studenter. En medvirkende årsak til at de kan slå ut mer på fattigdomsstatistikken nå enn før, er kampanjen for å få studenter til å folkeregistrere seg i Ås kommune. NAV Ås rapporterer dog at de har lite med disse studentene å gjøre og kjenner lite til utfordringene rundt barnefattigdom blant studentene. Hovedårsaken til dette er at de fleste studentene ikke har rett til ytelser fra NAV, og de har sjelden behov for arbeidsrettet oppfølging fra NAV. Da er det heller ikke naturlig for NAV å være i kontakt med dem.

Ås kommune har en forholdsvis høy andel innvandrere og det merkes også på NAV. Et stort antall av brukerne har ikke-vestlig bakgrunn. Man ser at svært mange av deltakerne i kvalifiseringsprogrammet sliter med dårlige norskkunnskaper, noe som kan gjøre veien til arbeid lengre.

Rådmannen opplever at kvalifiseringsprogrammet er et svært viktig virkemiddel med tanke på å få brukerne tilbake i arbeid. Det gir en forutsigbar inntekt, samtidig som det setter krav til deltakelse og innhold i programmet. Ås kommune v/ NAV Ås er opptatt av å finne meningsfulle arbeidsrettede aktiviteter som bidrar til å styrke motivasjonen

Ås kommune

og mulighetene for at brukeren kommer i arbeid. Erfaringsmessig ser man at dersom den ene parten i familien er i arbeid vil det også virke positivt på resten av familien. På den måten kan kvalifiseringsprogrammet bidra til å forhindre sosial arv med tanke på arbeidsledighet.

De fleste av brukerne hadde mottatt ytelser etter Lov om sosiale tjenester i en periode før de ble deltakere i programmet. Nye deltakere fanger man opp gjennom saker som drøftes på fagmøter og tverrfaglige møter ved Nav Ås.

En begrensning i programmet er at deltakerne skal ha nedsatt arbeidsevne. Fattigdom i seg selv er ikke tilstrekkelig. Dette gjør at en del fattige brukere faller utenfor kriteriene.

NAV Ås har en veileder som jobber med brukerne i programmet. I og med at vedkommende har et begrenset antall brukere får de tett individuell oppfølging. Når det gjelder resultatene NAV Ås har hatt for kvalifiseringsprogrammet så er alle brukerne i fulltidsaktivitet. Herunder er det også satt av tid til eventuell medisinske behandling og andre målrettede aktiviteter, i tillegg til direkte arbeidsrettet aktivitet. I løpet av de siste månedene har flere av deltakerne gått over i arbeid, enten på heltid eller deltid. NAV Ås benytter seg blant annet av NAVs virkemidler som for eksempel arbeidstrening og lønnstilskudd for å sikre overgangen til arbeid og følger tett opp både brukeren og arbeidsgiver. Rådmannen vurderer at den tette individuelle oppfølgingen er avgjørende for resultatene.

Barnefamilier i kvalifiseringsprogrammet

I løpet av det siste året har NAV Ås hatt 4 barnefamilier i programmet. Her er en familie definert som bestående av minst en voksen og et barn. I arbeidet med disse har NAV Ås benyttet seg arbeidsgruppa til NAV Ås, arbeidstrening og tett oppfølging fra veileder på NAV-kontoret. Med to av familiene har NAV-kontoret jobbet målrettet mot at deltakeren skal fullføre videregående utdanning, da det er viktig for å få en stabil jobb. Dessverre har en ikke lyktes med å få noen av disse brukerne i arbeid. Det skyldes i hovedsak at brukerne også har hatt store helsemessige eller sosiale utfordringer som da fort blir hovedfokus framfor jobbsøk. Noen av disse har søkt arbeidsavklaringspenger og NAV Ås vil uansett fortsette oppfølgingen med tanke på arbeid og aktivitet.

En hindring NAV Ås har sett med tanke på å få flere barnefamilier inn i programmet er den regelen som sier at du kun kan delta i kvalifiseringsprogrammet en gang. En del brukere deltok i programmet da det var helt nytt for flere år siden, på et tidspunkt hvor de kanskje ikke var helt klare. Da er det en stor ulempe at de ikke kan delta igjen. I forslag til lovendringer er det lagt inn at dette skal endres slik at man får mulighet til å delta i programmet flere ganger. Rådmannen vurderer at dette vil bidra til at flere barnefamilier med lav – eller ingen inntekt kan delta i programmet.

Samarbeid

NAV Ås er opptatt av at de ansatte skal kjenne godt til tjenestetilbudet i kommunen. De opplever et godt samarbeid med barnevernet. Det er utarbeidet generelle retningslinjer for samarbeid mellom NAV og barnevernstjenesten fra sentralt hold. I løpet av høsten nedfelles dette i en formalisert avtale mellom NAV Ås og barnevernet i Ås. Dette vil bidra til å sikre enda bedre samhandling mellom tjenestene.

Det er også et hyppig samarbeid med enhet for rus og psykisk helse. Ikke bare i kvalifiseringsprogrammet, men innenfor alle områdene kontoret jobber med.

Ås kommune

Rådmannen ser at gjennom et slikt samarbeid kommer man mye lengre i oppfølgingsarbeidet. Veilederen i kvalifiseringsprogrammet jobber tett opp mot leger, arbeidsgivere, eksterne tiltaksarrangører og andre enheter i NAV. Erfaringen er at denne tette oppfølgingen av disse aktørene sammen med bruker bidrar til at brukerne kommer i arbeid og står i arbeid over tid.

NAV har en stor verktøykasse av virkemidler som brukes etter behov på deltakerne i programmet. Herunder nevnes i arbeidsmarkedsopplæringskurs av kortere eller lengre varigheter, oppfølgingstiltak, arbeidstrening og lønnstilskudd, i tillegg til hyppige samtaler med veileder. Man ser at spesielt lønnstilskudd kombinert med tett oppfølging av bruker og arbeidsgiver er nyttig for at arbeidsgivere skal være villig til å satse på disse som har vært lenge utenfor arbeidslivet.

Nav Ås arbeider også opp mot ulike deler av helsevesenet (for eksempel DPS, behandlingstilstander osv.), skoler og offentlige etater for å bidra til at brukerne våre står mest mulig rustet for å gå ut i arbeid.

Utfordringer i arbeidet med barnefamilier

Kommunen v/ NAV Ås ser at enslige forsørgere har en stor utfordring, spesielt hvis de mangler utdanning, da de ofte ikke kan jobbe på ubekvemme arbeidstider (kveld, natt og helg). Dette forsøker man å kompensere for gjennom å tilby for eksempel lønnstilskudd mot at de får jobbe kun på dagtid. Det er ikke en varig løsning, men kan ofte være tilstrekkelig til at bruker kan få vist seg fram uten at det er for mye risiko for arbeidsgiver.

Manglende barnepass er også en utfordring da disse familiene gjerne ikke har tatt seg råd til barnehage siden de ikke har vært i arbeid.

Som nevnt oppleves det også en del av deltakerne har helsemessige utfordringer som vi gjerne blir klar over i løpet av programmet. Da blir jobben å kartlegge arbeidsevne samt vurdere om vedkommende skal videre på mer helsemessige ytelser i NAV. Dårlige norskferdigheter er også en stor utfordring. Ikke bare i arbeidet med barnefamilie, men med mange av deltakerne som har vært i programmet.

Effekt av tiltak

Effekten med programmet og de tiltak som har vært brukt med tanke på brukere i barnefamilier har vært å få avklart brukere mot arbeidsavklaringspenger og studier. For brukere definert som ikke tilhørende barnefamilier har effekten/resultatet med programmet og tiltakene i stor grad vært lønnet arbeid.

Målsettingen vil alltid være at KVP-deltakere blir selvforsørget enten gjennom arbeid eller studier (studielån/bidrag).

Arbeid i seg selv er bare en av faktorene med tanke på barnefattigdomsbekjempelse. Stillingsstørrelse, lønn, sivilstatus, eventuell størrelse på barnebidrag, antall barn og husleie påvirker også en barnefamilies økonomi.

Rådmannen vurderer at det framover er viktig at det er et fokus på barnefamilier i kvalifiseringsprogrammet. Dette er i tillegg til det store satsningsområdet generelt i NAV, nemlig ungdom. Også øvrige grupper som fyller kriterier for kvalifiseringsprogrammet vil det satses på. En viktig suksessfaktor vil være et individuelt tilpasset program for hver enkelt deltaker.

Ås kommune

Kvalifiseringsprogrammet alene vil i de fleste tilfeller ikke gjøre en barnefamilie selvforsørget eller bidra til at de unngår å havne i barnefattigdom. Mange av brukene trenger supplerende økonomisk hjelp når de deltar i programmet. Programmet vil være ett virkemiddel slik at man på sikt får familier selvforsørget. I mellomtiden oppleves det at familiene fortsatt er *relativt fattige* mens de er i programmet.

Prosjekt Forebygging og bekjempelse av barnefattigdom

Ås kommune v/ Nav Ås gjennomfører dette prosjektet med støtte fra Fylkesmannen og har en stilling som familiekoordinator knyttet til prosjektet. I prosjektet har koordinator en hypotese om at barna i Ås for en stor grad opplever en relativ fattigdom, selv om de stort sett har det de trenger til livets opphold.

NAV-leder og familiekoordinator har hatt møte med fylkesmannen og direktoratet som mener prosjektet er meget interessant og at de fikk nye innspill som de tok med seg tilbake.

Rådmannen vurderer at det blir svært viktig framover å få til et tett samarbeid mellom flere kommunale funksjoner i kvalifiseringsprogrammet. Dette både for å fange opp aktuelle deltakere til programmet, men også for at de innholdsmessig skal få den oppfølgingen de trenger.

Økonomiske konsekvenser:

Å benytte kvalifiseringsprogrammet som et viktig virkemiddel er samfunnsøkonomisk ved at man får flere ut i arbeid og dermed barn i disse familier ut av barnefattigdommen.

Miljømessige konsekvenser:

Ingen

Alternativer:

Ingen

Konklusjon med begrunnelse:

Å være i arbeid er det som beskytter best mot fattigdom. Det vil derfor være naturlig å se Kvalifiseringsprogrammet som et virkemiddel i arbeidet mot barnefattigdom, ved en skånsom måte å få foreldre ut i jobb.

Rådmannen vurderer at det blir svært viktig framover å få en enda bedre oversikt over barnefattigdommen i Ås kommune, bedre samarbeid på tvers av tjenestene og et tett samarbeid mellom flere kommunale funksjoner i kvalifiseringsprogrammet. Dette både for å fange opp aktuelle deltakere til programmet, men også for at de innholdsmessig skal få den oppfølgingen de trenger.

Kan vedtaket påklages?

Nei

Ikrafttredelse av vedtaket:

Umiddelbart